

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

**Факультет психології
Кафедра соціальної психології**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

**Освітні програми
«Психологія»,
«Організаційна психологія»,
«Клінічна та реабілітаційна психологія»**

Спеціальність - 053 Психологія

Галузь знань - 05 Соціальні та поведінкові науки

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від 22.09. 2020 р.**

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Технології розвитку комунікативної компетентності
Викладач (-і)	Кандидат психологічних наук, доцент Вітюк Надія Романівна
Контактний телефон викладача	59-61-49
Е-mail викладача	vityuknadiya@gmail.com
Формат дисципліни	Очна й заочна форми навчання
Обсяг дисципліни	Загальна кількість годин – 90; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://magpsychol.pu.if.ua/?lang=uk
Консультації	Згідно графіка консультацій.
2. Анотація до курсу	
<p>Комунікативна компетентність є одним із важливих чинників виконання психологом своїх функцій, пов'язаних із професійною діяльністю. Це визначає актуальність та необхідність наявності у сучасних спеціалістів знань про психологічні закономірності комунікації та взаємодії людей в діловій і неформальній сферах, оволодіння технологіями організації ефективної комунікації, розвитку комунікативного потенціалу особистості та малої соціальної групи.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета викладання навчальної дисципліни «Технології розвитку комунікативної компетентності» – оволодіння студентів сучасними технологіями розвитку комунікативного потенціалу особистості та групи.</p> <p>Основні завдання вивчення дисципліни: формування у студентів розуміння специфіки професійної комунікації психолога, особливостей міжособистісного сприймання і розуміння людьми один одного, оволодіння студентів технологіями організації ефективної комунікації, розвитку комунікативного потенціалу особистості та малої соціальної групи.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Програмні результати навчання:</p> <p>ПР2. Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.</p> <p>ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.</p> <p>ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, консультування тощо) у сферах освіти, бізнесу, сім'ї, з питань особистісного та кар'єрного розвитку, гендерних аспектів у психології, провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.</p> <p>ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми з психологічних та гендерних питань у різних сферах суспільного життя, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>СК2. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.</p> <p>СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну,</p>	

консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Очна форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	12	4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18	6
самостійна робота	60	80

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1-й	053 Психологія	1-й	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Комунікація і комунікативна компетентність в професійній діяльності психолога 1. Комунікація в контексті основних видів професійної діяльності психолога. 2. Поняття про комунікативну компетентність. Критерії комунікативної компетентності та чинники її формування. 3. Комунікативні властивості особистості. 4. Методи психологічної діагностики комунікативних	Лекція.	-Вітюк Н.Р. Психологія професійної комунікації: навчально-методичний посібник для проведення семінарських занять у вищих навчальних закладах. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 104 с.25-33. -Шевцова Т. С., Лёвкин В. Е. Основы профессионального общения психолога: учебное пособие. Тюмень: Издательство Тюменского государственного университета, 2014. 280 с. С. 6-8, 21-24, 99-103. http://tmnlib.ru:82/upload/books/PPS/Shevtsova-Levkin_87-87(1)-profobscheniya-2014.pdf -Клюева, Н. В. Этика и	Опрацювання літератури (4 год.)	5 б. за тест	1 тиждень

характеристик особистості і групи.		<p>профессиональное общение психолога-консультанта: метод. указания / Н. В. Ключева, Н. С. Головчанова; Яросл. гос. ун-т им. П. Г. Демидова. Ярославль: ЯрГУ, 2012. 52с. С.4-11.</p> <p>http://www.lib.uniyar.ac.ru/edocs/iuni/20120502.pdf</p>			
<p>Тема 2. Засоби комунікації: класифікація, характеристика</p> <p>1. Характеристика спілкування як комунікативного процесу. Аксиоми комунікації.</p> <p>2. Моделі комунікації.</p> <p>3. Засоби комунікації: характеристика, класифікація.</p> <p>4. Вербальні засоби комунікації.</p> <p>5. Характеристика невербальних засобів комунікації та їх інтерпретація.</p>	Лекція, практичне заняття	<p>Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. К. : Видво «Освіта України», 2014. 289 с. С.11-22.</p> <p>http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf</p> <p>- Пиз А. Язык телодвижений. М., 2000.</p> <p>- Ключева, Н. В. Этика и профессиональное общение психолога-консультанта: метод. указания / Н. В. Ключева, Н. С. Головчанова; Яросл. гос. ун-т им. П. Г. Демидова. Ярославль: ЯрГУ, 2012. 52с. С.11-16, 46-47.</p> <p>http://www.lib.uniyar.ac.ru/edocs/iuni/20120502.pdf</p>	Опрацювання літератури. (8 год).	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	2 тижні
Тема 3. Міжособистісне сприймання і декодування інформації в процесі комунікації	Лекція, практичне заняття	<p>Атватер И. Я Вас слушаю: Советы руководителю, как правильно слушать собеседника. М.: Книга по требованию, 2013. 110 с.</p> <p>Вітюк Н.Р. Психологія конфлікту в таблицях і схемах : навчальний посібник. Івано-</p>	Опрацювання літератури. Особливості декодування вербальної і невербальної	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі); 10 б за презентацію 5б. за тест.	2 тижні

		<p>Франківськ : Симфонія форте, 2014. 172 с. С.20-21.</p> <p>- Фельсер Г. Шість признаков для симпатии. URL: http://psyfactor.org/lib/sympathy2.htm</p>	інформації (аналіз фільму). Когнітивні викривлення під час комунікації (6 год.)		
Тема 4. Технологія бесіди й дискусії	Лекція, практичне заняття	<p>- Філоненко М. Психологія спілкування. Навчальний посібник / К. : Центр учбової літератури, 2008. Види запитань для проведення бесіди. http://www.info-library.com.ua/books-text-8437.html</p> <p>- Шевцова Т. С., Лёвкин В. Е. Основы профессионального общения психолога: учебное пособие. Тюмень: Изд-во Тюменского государственного университета, 2014. 280 с. С. 9-12. http://tmnlib.ru:82/upload/books/PPS/Shevtsova-Levkin_87-87(1)-profobscheniya-2014.pdf</p> <p>- Мицич П. Аргументация: цели, условия, приемы // Психология влияния / Сост. А.В.Морозов. СПб., 2001. С.367-395.</p> <p>- Стешов А. Психология спора. Виды и принципы полемиического взаимодействия. URL: http://psyfactor.org/lib/dispute1.htm (http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=resource&action=ReviewResourceContent&id_r=12299&id_cat=208&id_cou=4787)</p>	Опрацювання літератури. (10 год.)	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі); 10 б. за аналіз бесіди або дискусії. 5 б. за тест.	2 тижні
Тема 5. Технологія	Лекція	- Культура пластич-	Опрацюван	5 б.	2

публічної комунікації	я, практичне заняття	<p>ного екранного образу //Майстерність телевізійного ведучого : [навч. посіб.] / Г. О. Десятник, С. М. Полешко; Київ. міжнар. ун-т. К. : Вид-во КиМУ, 2012. 168 с. https://pidru4niki.com/91341/zhurnalistika/kultura_plastichnogo_ekrannogo_obrazu#43 - Льюис Д. Тренинг ефективного общения. М., 2002. С.170-199. - Трейси Бр. Мастерство публичного выступления . URL:Режим доступа: http://psyfactor.org/lib/publichnoe-vystuplenie.htm - Чернова Г. Р., Слотина Т. В. Психология общения: Учебное пособие. СПб.: Питер, 2012. 240 с. С. 105-137.</p>	<p>ня літератури. Аналіз публічного виступу або дискусії за заданою схемою. Підготовка публічного виступу. Самостійна підготовка окремих питань семінарського заняття. (10 год.)</p>	<p>(вибірково , під час опитування на семінарі); 10 б. за аналіз виступу; 10 б. за публічний виступ. 5 б. за тест.</p>	тижні
Тема 6. Особистість і група як суб'єкти комунікації.	Практичне заняття	<p>- Філоненко М. Психологія спілкування. Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2008. (http://www.info-library.com.ua/books-text-8431.html) - Дж. Грэй. Мужчины – с Марса, женщины – с Венеры // Межличностное общение / Сост. и общ. ред. Н.В.Казариновой и В.М.Погольши. СПб., 2001. – С.477-512. -Ильин Е. П. Психология общения и межличностных отношений. СПб.: Питер, 2011. 576 с. С.170-178. URL: https://bookap.info/othoseniy/ilin_psihologiya_obshcheniya_i_mezhlichno</p>	<p>Опрацювання літератури. Розробка програми розвитку комунікативних здібностей особистості. (8 год).</p>	<p>5 б. (вибірково , під час опитування на семінарі); 10 б. за розробку програми; 5 б. за тест.</p>	2 тижні

		stnyh_otnosheniy/gl60.sh tm			
Тема 7. Активні методи соціально-психологічного навчання	Лекція, практичне заняття	- Вітюк Н.Р. Психологія професійної комунікації: навчально-методичний посібник для проведення семінарських занять у вищих навчальних закладах. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 104 с.С. 57-64. - Джонсон Д. Соціальна психологія: Тренінг міжособистісного спілкування. К., 2003. С.8023, 95-121. - Мілютіна К.Л. Теорія і практика психологічного тренінгу. К.:МАУП, 2004. С.40-53, 104-108.	Опрацювання літератури. Розробка проектів соціально-психологічного тренінгу. (10 год).	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі); 10 б. за розробку програми; 10 б. за контрольну роботу.	2 тижні
Тема 8. Інформаційно-психологічна безпека учасників комунікації.	Практичне заняття	Сидоренко Е.В. Личностное влияние и противостояние чужому влиянию // Психология влияния / Сост. А.В.Морозов. СПб., 2001. С.99-111. Гілмор Д. Mediactive.. Запоріжжя: Interlink Academy for International Dialog and Journalism, Institute for Society and Communication, 2017. 213 с. С.119-133.	Опрацювання літератури. (4 год).	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	1 тиждень
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	В результаті засвоєння дисципліни студент може набрати максимально 100 балів: <ul style="list-style-type: none"> • Усні відповіді виступи на семінарських заняттях– 20 балів; • За результати тестування – 20 балів; • контрольна робота – максимум 10 балів; • виконання самостійної роботи – максимум 50 балів. 				
Вимоги до письмової роботи	Перед написанням письмової (контрольної) роботи у форматі тестів студенти отримують перелік питань, які виносяться на письмову роботу (програмові вимоги) та посилання на навчально-методичну та наукову літературу для самостійної підготовки. Критерії оцінювання тестів: за кожну правильну відповідь нараховується 0,5 бала. Оцінювання виконаних завдань для самостійної роботи				

здійснюється відповідно до критеріїв, закладених у кожному завданні.

Критерії оцінки аналізу публічного виступу або дискусії:

9-10 балів (відмінно) – завдання виконано в повному обсязі: вірно визначено вид і мету комунікативного процесу (публічного виступу, /бесіди/дискусії), структурні складові повідомлення, охарактеризовано вербальні і невербальні засоби комунікації, зв'язки між ними, розкрито особливості само презентації оратора, види впливу й засоби, які використовують під час виступу, визначено прийоми, які використовуються для ефективного впливу на аудиторію. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.

7-8 балів (добре) – завдання виконано в повному обсязі: визначено структурні складові повідомлення, охарактеризовано вербальні і невербальні засоби комунікації, зв'язки між ними, розкрито особливості само презентації оратора, види впливу й засоби, які використовують під час виступу, визначено прийоми, які використовуються для ефективного впливу на аудиторію. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії. Проте допущені певні неточності, незначні помилки у розкритті окремих питань.

5-6 балів (задовільно) – завдання виконано не в повному обсязі, допущено суттєві помилки, зокрема, не чітко визначено вид і/або мету публічного виступу, прослідковуються істотні помилки у зазначенні компонентів повідомлення, недостатньо охарактеризовано засоби комунікації й зв'язки між ними, не розкрито або недостатньо висвітлено види впливу й засоби, які використовують учасники комунікації, не визначено або помилково розкрито прийоми, які використовуються для ефективного впливу на аудиторію. Завдання здане, презентоване в аудиторії.

3-4 бали (незадовільно) – завдання виконане частково, наявні істотні помилки у його виконанні: не чітко встановлено або не встановлено вид і/або мету публічного виступу, прослідковуються істотні помилки у визначенні компонентів повідомлення, недостатньо охарактеризовано засоби комунікації й зв'язки між ними, не розкрито або недостатньо висвітлено види впливу й засоби, які використовують учасники комунікації, не визначено або помилково розкрито прийоми, які використовуються для ефективного впливу на аудиторію. Завдання невчасно здане й не презентоване в аудиторії.

1-2 бали (незадовільно) – завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті завдання. Робота здана не вчасно, не була представлена студентській аудиторії.

0 балів – завдання відсутнє.

Критерії оцінки презентацій до теми 3:

9-10 балів (відмінно) – завдання виконано в повному обсязі, чітко й повністю охарактеризовано вербальні і невербальні засоби комунікації, розкрито зв'язки між ними, особливості їх інтерпретації, наведено приклади їх застосування в комунікативному процесі. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.

7-8 балів (добре) – завдання виконано в повному обсязі, вірно охарактеризовано вербальні і невербальні засоби комунікації, розкрито зв'язки між ними, подано приклади їх застосування під час спілкування, однак наявні певні неточності, незначні помилки у висвітленні проблеми. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.

5-6 балів (задовільно) – завдання виконано не в повному обсязі, допущено суттєві помилки, зокрема, подані неповні характеристики

	<p>окремих груп засобів комунікації, нечітко визначено особливості їх інтерпретації. Завдання здане, не презентоване в аудиторії.</p> <p>3-4 бали (незадовільно) – завдання виконане частково, наявні істотні помилки у його виконанні, недостатньо охарактеризовано засоби комунікації й зв'язки між ними, не подано типові приклади їх застосування. Завдання невчасно здане й не презентоване в аудиторії.</p> <p>1-2 бали (незадовільно) – завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті завдання. Робота здана не вчасно, не була представлена студентській аудиторії.</p> <p>0 балів – завдання відсутнє.</p> <p>Критерії оцінки презентації складеної корекційної програми:</p> <p>9-10 балів (відмінно) – завдання виконано в повному обсязі, чітко й повністю охарактеризовано мету й завдання програми, окреслено основні етапи, методи і засоби її реалізації; вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.</p> <p>7-8 балів (добре) – завдання виконано в повному обсязі, вірно визначено мету й завдання програми, окреслено основні етапи, методи і засоби її реалізації, однак наявні певні неточності, незначні помилки у висвітленні проблеми. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.</p> <p>5-6 балів (задовільно) – завдання виконано не в повному обсязі, допущено суттєві помилки, нечітко визначено заходи по реалізації програми. Завдання здане, не презентоване в аудиторії.</p> <p>3-4 бали (незадовільно) – завдання виконане частково, наявні істотні помилки у його виконанні, недостатньо охарактеризовано основні завдання, методичні прийоми реалізації програми. Завдання невчасно здане й не презентоване в аудиторії.</p> <p>1-2 бали (незадовільно) – завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті завдання. Робота здана не вчасно, не була представлена студентській аудиторії.</p> <p>0 балів – завдання відсутнє.</p>
Семінарські заняття	<p>Критерії поточного оцінювання здійснюються за 5-бальною шкалою і відповідають загальним рекомендаціям щодо оцінювання при підсумковому контролю.</p> <p>В основу системи оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни закладено такі критерії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати, диференціювати, систематизувати; 3) рівень сформованості умінь та навичок, здатність застосовувати здобуті знання на практиці; 4) вміння виявляти творчий підхід у вирішенні теоретичних і практичних задач. <p>Оцінка «відмінно» (5б.) ставиться, якщо студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, високий рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння творчо мислити, приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>оцінка «добре» (4б.) ставиться, якщо студент демонструє</p>

	<p>достатній рівень знань навчального матеріалу, загалом, дає правильні відповіді на поставлені питання, однак у деяких випадках нечітко їх формулює, допускає окремі несуттєві помилки та неточності, має сформовані уміння та навички щодо аналізу й вирішення поставлених практичних задач, однак при цьому не виявляє самостійність;</p> <p>оцінка «задовільно» (3 б.) – студент загалом володіє навчальним матеріалом, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповідях, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для вирішення поставлених задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та встановлює причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>оцінка «незадовільно» (2б.) ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем навчального курсу, якщо він неправильно розуміє і, відповідно, неправильно трактує смисл інформації по навчальній дисципліні, не сформовані уміння й навички застосувати набуті знання для самостійного аналізу й вирішення конкретних завдань;</p> <p>оцінка «незадовільно» (1б.) ставиться за відсутність у студента відповіді на поставлені питання, не сформовані уміння й навички застосувати набуті знання для аналізу й вирішення конкретних завдань.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання ним і зарахування усіх завдань. Підсумковий контроль у формі заліку здійснюється на основі оцінювання рівня досягнення програмних результатів студентами. Заліком є сума балів набраних студентом протягом семестру за усі види роботи: оцінки за роботу на семінарах, результати тестування й контрольної роботи, виконання практичних завдань.</p> <p>Всі бали, отримані студентами в процесі вивчення навчальної дисципліни, сумуються, а їх кількість повинна бути не меншою, ніж 50.</p>
<p>7. Політика курсу</p>	
<p>Викладання курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності та студентцентрованого підходу. Політика курсу передбачає виконання студентами усіх видів робіт: усних відповідей, письмових робіт, завдань для самостійної роботи, відпрацювання пар, пропущених студентом з поважних причин (наприклад, лікарняні, участь у наукових заходах тощо).</p> <p>У випадку пропуску пар з поважних причин, студенти повинні відпрацювати заняття/невиконаний обсяг робіт (написати контрольну роботу, тест, виконати завдання на самостійну роботу творчу роботу, усно перездати пропущену тему тощо). Усі ці роботи повинні бути виконані й представлені студентом у встановлений час консультацій, при цьому не пізніше ніж за 1 тиждень до завершення вивчення навчального курсу групою.</p> <p>У випадку виявлення випадків плагіату у виконанні навчальних завдань, академічної недоброчесності (списування), пред'явлені студентом завдання не зараховуються.</p> <p>Ті, хто не виконали завдання для самостійної роботи вчасно, повинні їх виконати, однак оцінка при цьому буде знижена на 20 % (відповідно до розроблених критеріїв).</p> <p>Студенти, які пропустили семінарські заняття без поважних причин, а також в силу серйозних запізнь на заняття, втрачають можливість отримати бали за усні відповіді. Однак повинні виконати всі завдання для самостійної роботи і перездати письмові роботи.</p>	

8. Рекомендована література

1. Вацлавик П., Бивии Д., Джексон Д. Прагматика человеческих коммуникаций: Изучение паттернов, патологий и парадоксов взаимодействия. М.: Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО Пресс, 2000. 320 с.
2. Вердербер Р., Вердербер К. Психология общения. СПб.: ПРАЙМ_ЕВРОЗНАК, 2003. 320с.
3. Вітюк Н.Р. Психологія конфлікту в таблицях і схемах : навчальний посібник. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. 172 с.
4. Вітюк Н.Р. Психологія професійної комунікації: навчально-методичний посібник для проведення семінарських занять у вищих навчальних закладах. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 104 с.
5. Герасимов И. Метафоры, трюизмы – методы быстрого убеждения. URL: <http://psyfactor.org/lib/persuasion.htm>
6. Гілмор Д. Mediactive. [Пер. з англ. О. Головка, журналіст-редактор Тетяна Рогова]. Запоріжжя: Interlink Academy for International Dialog and Journalism, Institute for Society and Communication, 2017. 213 с. С.119-133.
7. Джонсон Д. Соціальна психологія: Тренінг міжособистісного спілкування. К., 2003.
8. Кайдалова Л.В., Пляка Л. Г. Психологія спілкування: Навчальний посібник. Х. : НФаУ, 2011. 132 с.
9. Ильин Е. П. Психология общения и межличностных отношений. СПб.: Питер, 2011. 576 с.
10. Куницына В. Н., Казаринова Н. В., Погольша В. М. Межличностное общение. СПб.: Питер, 2001. 544 с.
11. Льюис Д. Тренинг эффективного общения. – М., 2002.
12. Кинан К. Эффективное общение. М.: Эксмо, 2006.
13. Мілютіна К.Л. Теорія і практика психологічного тренінгу. К.:МАУП, 2004.192 с.
14. Панфилова А. П. Психология общения : учебник для студ. учреждений сред. проф. образования. М. : Издательский центр «Академия», 2013. 368 с.
15. Сидоренко Е. В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии. СПб.: Речь, 2008. 208 с
16. Чернова Г. Р., Слотина Т. В. Психология общения: Учебное пособие. СПб.: Питер, 2012. 240 с.

Викладач _____ Вітюк Надія Романівна